OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Demokratia- ja julkisoikeusosasto
Itsehallinto ja yhdenvertaisuusyksikkö
Yksikönpäällikkö Corinna Tammenmaa

Lausunto

15.11.2022

Eduskunnan talousvaliokunnalle

Oikeusministeriön lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain, vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain sekä rikosrekisterilain 6 b §:n muuttamisesta (HE 115/2022 vp)

Talousvaliokunta on pyytänyt oikeusministeriön lausuntoa otsikkoasiassa. Ehdotuksen mukaan hankintalakiin ja erityisalojen hankintalakiin ehdotettavilla muutoksilla huomioitaisiin pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman hankintalakiin liittyvät tavoitteet. Muutoksilla parannettaisiin muun muassa julkisten hankintojen laatua ja hankintojen vastuullisuutta korostamalla ekologisen, sosiaalisen ja taloudellisen kestävyyden huomioimista julkisia hankintoja tehtäessä sekä korostettaisiin laadun merkitystä tarjouksen valintaperusteena. Ehdotuksen mukaan hankintalakiin ja erityisalojen hankintalakiin esitettävillä muutoksilla edistettäisiin myös hankintojen kaksikielisyyttä. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi rikosrekisterilakia. Oikeusministeriö on antanut esityksestä sen valmisteluvaiheessa lausunnon, jossa esitetty on asianmukaisesti huomioitu jatkovalmistelussa. Oikeusministeriö lausuu kunnioittavasti lausuntonaan seuraavan.

Postiosoite
Postadress
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Eteläesplanadi 10
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi
Fax
09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet
E-post, internet
kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

Kielelliset oikeudet

Ehdotuksen mukaan julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (hankintalaki) 101 §:ssä säädettäisiin hankintailmoitusten kielestä. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten että hankintailmoitus voitaisiin julkaista vain joko suomen- tai ruotsinkielellä tai molemmilla kielillä. Toisessa momentissa säädettäisiin, että suomen ja/tai ruotsin kielen lisäksi ilmoituksen voisi julkaista muillakin kielillä. Tämä tarkoittaa, että ilmoituksen voisi kansalliskielten lisäksi julkaista esimerkiksi englannin kielellä.

Perustelujen mukaan säännös olisi poikkeus kielilaista, jonka 32 §:n 2 momentin mukaan kaksikielisen viranomaisen ilmoitukset, kuulutukset ja julkipanot sekä muut yleisölle annettavat tiedotteet tulee antaa suomen ja ruotsin kielellä. Poikkeus on esityksen mukaan perusteltavissa sillä, että hankintailmoituksia jo nyt julkaistaan vain yhdellä kielellä ja että laajojen hankintailmoitusten kääntäminen ei aina ole tarkoituksenmukaista.

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että kielilaki on yleislaki, ja että yleislaista poikkeamiseen tarvitaan aina erityinen, painava syy. Kielellisten oikeuksien perustana on perustuslain 17 § ja lähtökohtana on, että kielellisiä oikeuksia ei voida heikentää erityislainsäädännöllä. (Lainkirjoittajan opas 12.6.1)

Oikeusministeriö toteaa lausuntonaan, että voimassa olevan hankintalain 101 §:n mukaan hankintailmoitus julkaistaan suomen- tai ruotsinkielisenä. Myös nykyinen säännös muodostaa poikkeuksen kielilaista, mutta asiaa ei ole perusteltu lain esitöissä. Oikeusministeriö pitää esitettyä muutosta parannuksena nykytilaan koska esitetty säännös mahdollistaisi hankintailmoitusten julkaisemisen sekä suomen- että ruotsinkielellä silloin kun tämä on perusteltua. Oikeusministeriö toteaa että hankintamenettely on luonteeltaan sellaista että se pääasiassa ei kohdistu yksityisiin ja että hankintaan osallistuvien kannalta on tärkeää tietää mikä kieliversioista on oikeusvoimainen. Tästä ja esityksessä todetun perusteella, oikeusministeriö pitää ratkaisua perusteltuna.

Oikeusministeriö kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että ehdotetun 101 §:n ei tulisi johtaa sellaiseen tulkintaan, että velvollisuus julkaista hankintailmoitus sekä suomeksi- tai ruotsiksi tai vain ruotsiksi olisi täysin harkinnanvaraista. Ehdotuksen perustelujen mukaan viranomaisten tulisi kuitenkin edelleen noudattaa kielilain 32 §:n 3 momentin toista virkettä, jonka mukaan viranomaisen tulee kuitenkin huolehtia sekä suomen- että ruotsinkielisen väestön tiedonsaantitarpeista. Oikeusministeriö toteaa, että paikalliset olosuhteet tai hankinnan kohde voivat korostaa tarvetta julkaista ilmoitus molemmilla kielillä. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota myös hankinnan käsittelykielen valintaan. Esimerkiksi oikeuskansleri on tuoreessa ratkaisussaan (OKV/3003/10/2021) todennut että ELY-keskus

oli toiminut perustuslain, yhdenvertaisuuslain ja kielilain vastaisesti, kun tämä oli julkaissut hankintailmoituksen suomen kielellä koskien palveluja kunnassa, jonka enemmistökieli oli ruotsi. Ehdotettu säännös ei muuttaisi kyseistä oikeuskanslerin laintulkintaa.

Vaikutukset viranomaisiin

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että oikeushallinnon toimijoille kohdistuu esityksestä lisätehtäviä. Esimerkiksi ehdotuksen 1. lakiesityksen 141 § 2 mom. mukaan säädettäisiin markkinaoikeudelle tehtävän esityksen uudesta määräajasta siten, että kilpailu- ja kuluttajaviraston on mahdollista tehdä 1 momentissa tarkoitettu esitys markkinaoikeudelle 12 kuukauden kuluessa hankintasopimuksen tekemisestä. Ehdotuksen 3. lakiesityksen 6 b § 2 momenttiin lisättäisiin uusi kohta 9 jolla olisi vaikutusta oikeusrekisterikeskukseen. Oikeusrekisterikeskukselle ja tuomioistuimille kohdistuvaa työmäärän lisäystä ei esityksessä ole kyetty arvioimaan. Kun oikeudenhoidon toimijoilla on haasteita riittävästä resursoinnista sekä usein pitkiksi muodostuneet käsittelyajat, niin lakimuutoksista aiheutuva pienikin tehtävien lisääntyminen voi syventää ongelmaa ja joissakin tapauksissa olla myös esteenä ehdotuksen tavoitteiden toteutumiselle.